

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՂԱՆՆԵՍ ԵՄԱՆՆԱՐ

ԽՐԱԳՐԱՏՈՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻՍ, ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՏԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղութեամբ նամակ կամ այլ
գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureau du Journal «HAÏRÉNIK»
SALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTTOMANE

10 ՓԱՐԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱՅ

ՊԱԿԻ ՏԵՂ ՄՈՍ

Յ. Էփ. Գուրգէն ուրբաթ օրը՝
դարձակ յօդուած մը հրատարակելով կ'ընդգծումանայ—կէս մը սակայն—մեռելներու վրայ պատկերներու ստորութեան, և կ'առաջարկէ «փոխանակ ծաղիկայ պատկեր ստորութեան է նորամուտ, ի նշան «ցաւակցութեան կամ մեծարանայ «սգոյ մոմ նուրբել դադարին»։ Այս առաջարկին գործադրութիւնն ալ կ'ուզէ որ կատարուի հիւանդանոցին միջոցաւ։ «Աղբ. Հիւանդանոցին մոմաւոր մէջ կարելի է «պատրաստել սգոյ յատուկ մոմեր «պիտակ ծաղիկաճրճարուն» 25, 50, 100, 150 դահեկանի «կամ աւելի արժողութեամբ, սեւա-կամ սպիտակ շղարշով, ըստ գրեց «եւ աստիճանի»։ Եւ կը հաւատայ որ այս նոր ստորութիւնը պիտի արտադրէ հիւանդանոցին զուտ 500 ոսկիի չափ մը, «սեւ նուազ» ուրուն կէսը կ'առաջարկէ գործածել հիւանդներու կերած միւս աղբը-ւացնելու (?) և կէսն ալ որբերուն յատկացնել։

Այս առաջարկին դէմ խօսելու լուրջ պատճառ մը չունինք. ըսե-լիքնիս միայն այն է որ անգործա-դրելի է։ Կենցաղավարական ստի-րութիւնները չեն հաստատուիր առաջարկութեամբ, վճիռով, քուէ-ով, այլ կը հիմնուին ո՛չ ոք գիտէ թէ ինչպէս։

Մեռելի վրայ պատկերները ո՛րք ազգի սեփականութիւն չէ, քրիս-տոնեայ ժողովուրդներու միջազգա-յին ստորութիւնն է։ քաղաքակրթ-եղի մէջ ապրող հայերը չեն կըր-նար չենթադրուիլ ընդհանրացած դարձերու, մեղի պէս տկար քա-ղաքակրթութեամբներու համար հզօրին օրինակը բարոյական ճնշում է։ Եւ ահա հայը իր պատկերը կը դրէ յոյ-նին, ֆրանսացիին, անգլիացիին դադարին վրայ, ինչպէս եւ յոյն ալ, ֆրանսացին ալ, անգլիացին ալ իրենց յարգանքը պատկերը կը յայտ-նեն հայուն։ Պատկերը է որ հայը կը խօսի Պոլսի, Ռիֆիսի, Մանչես-թրի, Բարսելոնի, Նիւ-Եորքի հայե-րուն դադարին հետ։

Պատկեր համազգային լեզու մըն է։ Երբ կ'ապրենք զանազան պե-տութիւններու մէջ, կը կենցաղա-վարենք ուրիշ ազգերու հետ, չենք կրնար ընդհանրական կեանքի մը համար մեղի յատուկ լեզու մը ըս-տելով։ Որչափ ատեն որ կըրնու-եալ մնանք, կրնանք ունենալ մեր մասնաւոր բարքերը, բայց երբ կը խառնուինք ուրիշներուն՝ անոնցմէ կ'առնենք նոր սովորոյթներ, նոր բարքեր։ Կ'ըմբռնենք թէ Տիգրա-նակերտ, Ալին, Խարբերդ մեռելի վրայ պատկերները տարօրինակ եւ անպէտ ստորութիւնն է, սակայն ըմբռնելու էք նաեւ թէ Պոլսի, Բե-շերպուրդի, Լոնտոնի եկեղեցիներուն դուռը կամ գերեզմանատունը մա-տաղ բաժնին ալ բաւական ան-դէպ է։

Մեր մէջ կայ դասակարգ մը որ նոր դադար մը, նոր սովորու-թիւն մը, ո՛րք է նորութիւն մը պա-խարակելու, փաստակար ցոյց տալու համար անոր վրայ կը կայցնէ «օտա-րամուտ» բառը։ Օտարամուտ է այս անունը, օտարամուտ է այս բա-ցարութիւնը, օտարամուտ է այս սովորոյթը, օտարամուտ է այս օ-տարամուտ է այն, ու կը կարծեն թէ այս ածականով նորութիւնը անպատուած, վիրաւորած կամ սպաննած կ'ըլլան։ Սակայն եթէ այս հասկերները անկեղծ են, պէտք է որ ուսումնասիրելին թէ մեր մէջ ո՛րչափ բան օտարամուտ է։ Կը ընենք որ մը լատին, յոյն եկեղե-ցիներէն մեր մէջ մտած «օտարա-մուտ» արարողութիւնները, դադա-րները, գիտե՞նք թէ ո՛րչափ բա-ւեր, բացատրութիւններ օտար լեզ-ուէ առած ենք, գիտե՞նք թէ մեր դադարներէն ո՛րքնք օտարա-կաններէն է։ Եւ սակայն եթէ ել-լինք որ մը ջնջենք ինչ որ օտարէն մեզ կ'եկած է—սկսած Գուրգէն է-ֆէնտիլի «Յակոբ» անունէն որ երբա-յական ծագում ունի—կարծենք թէ աղամամբի պիտի մնանք։

Ժողովուրդները—երբ կըրնին մէջ առնանաւոր վայրենիներ չեն—ի-րարու կուտան, իրարմէ կ'առնեն դա-դարներ, սովորութիւններ, բար-քեր, բառեր, վերջապէս բարոյա-կան ու նիւթական կեանքի ամէն պէտքերը, ու կը ձուլեն զանոնք իրենց արդէն ունեցածին մէջ, և կ'ընեն իրենցը։ Նոր սերունդները կը հետեւին հիններու այս ճամբուն որ ամենաբնականն է, ու մենք ետքը եկողներն ալ պիտի գան մեր հետքէն։

Այս « օտարասիրութեան » առ-թիւ յիշատակենք թէ Գուրգէն Էփ. պատկեր դէմ իրար փաստ կը գործածէ ուրիշ առարկութիւն մըն ալ։ «Օտարագրի ծաղիկավաճառք ըստ «մերձաւոր հաշույ տարին 1200-1300 ոսկի կը քաշին մերա-«յիններէն», իրը տխուր աւուրց «կողպուտ»։

Բայց ինչո՞ւ մտքէն չանցնենք թէ մեր եկեղեցիներու գործածած ձէթն ալ, սրարմաշէթն ալ, մամն ալ «մերայինները» օտարներէն կ'առնեն, և կարծենք թէ քիչ ըս-տակ չծախսուիր ատենց համար։ Ինչո՞ւ հիւանդանոցը ձէթ չիւնելու, սրարմաշէթ չիւնելու գործարաններ ալ չբանայ։ Եւ ինչո՞ւ մեռելի սրն-տուկ չիւնելու գործարան մըն ալ չը բանայ, քանի որ մեռելի գեղեցիկ սնտուկները միշտ օտարներէն կը գտնենք։

Անցողաբար յիշենք թէ Գուր-գէն էֆէնտիլի ուրիշ մէկ լուրջ ա-ռարկութիւնն ալ պատկեր դէմ այն է որ « Ծաղիկը վաղաժամաւ է, և յետ յուղարկաւորութեան ոչ ի-միւր պիտանի »։ Բայց արդեօք մոմն ալ մոմիւր է որ դարէ դար մնայ։

Գուրգէն էֆէնտիլի յօդուածին մէջ յայտնուած համոզումներուն վրայ քիչ մը երկար խօսեցանք, վասն զի յատուկ միջավայրի մը մէջ տարող դադարներուն ամբողջու-մը կրնան նկատուիլ։ Աւելցնելով ողջմտութեան գործը կը կրեն, բայց թեթեւ քննութիւն մը ցոյց կու-տայ անոնց տկարութիւնը։ Այսպէս է նաեւ այդ յօդուածին մէջ Հի-ւանդանոցի նկատմամբ խօսուածները որոց վրայ ալ կը գրենք։

ՀԱՅ ՈՍԿԵՐԶՈՒԹԻՒՆԸ

Արմաշի մէջ արծաթապատ Աւետա-րաններ շատ կան, որոնցմէ մէկ քանին լիւի արծաթ կը համարինք։

Պախարակի հանգուցեալ Հէթում-դարի եւ որդւոյն Յովսէփայ եւ օրը Հը-ռիֆիսի մէջ անուամբ յիշատակ եղած ար-ծաթապատ Աւետարանին մէջ յիշուած է « Փղերիկ ակնակուռ օտար Սալմ» Արմաշու Չարխափա Սուրբ Աստու-ծածին հոգեւոր « զմեռաց »։

Ուր է այս ակնակուռ Սալմը։ Չը տեսնենք։

Արծաթապատ Աւետարան մը կայ նաեւ, յիշատակ Պրուսացի Տէր Արքա-հաճառ Գոմիւր Դամիին, « Ի վայելումն Արքահաճառ քանդակչի որ եւ օտարապա-տեան Պղտիկ Արքայիսկոպոսին 1817 Ապր. 1 »։

Պրուսացի Սինանեան Յարութիւնի կողակցի Ջիւլիէթին 1818ին յիշատակ-ըրած արծաթապատ Աւետարանն ալ ու-կերական գործ մըն է, գոր նուիրած է « Ի վայելումն որդւոյ իւրոյ Յովսէփ Արք-ային » (Պարագոյի աշակերտներէն)։

Հոյակապ արծաթապատ, նկարազարդ եւ ձեռագիր մագաղաթեայ Աւետարան մըն ալ գտայ անդ, որուն յիշատակա-րանն էր։

« Աւետարեցաւ սուրբ Աւետարան, ձեռամբ յոգնամեղ գրչի Թադէոս անա-րծաթի, լաւ եւ ըմբռն օրինակէ։

« Ի Հայոց թուականս. Ռ. Յ. եւ Ի-մարին, ի գիւղաբաղաքս, որ կոչի Ծո-ռոթ »։

Դարձեալ ուրիշ մէկ ձեռագիր ար-ծաթապատ Աւետարանի մը մէջ։

« Կազմեցաւ Սուրբ Աւետարան, ձե-ռամբ Լորենց, Թուսային ի գեօղն որ կոչի, Ընկերճոր, ի դուռն Սուրբ Յովհան-նէսին, Յիշեցէք, Գրիտոս »։ ՌճԻՆ, ա-մին կազմեցաւ »։

Արմաշի վանքին արդի ոսկերչական հարստութիւնը ո՛չ արծաթապատ Աւե-տարաններով է, ո՛չ արծաթ զաւազա-ններով է, ո՛չ Սկիւնիւրով եւ ո՛չ իսկ ար-ծաթեղեն անօթներով, այլ քառաթեւ չիթի-իւր խաչերով եւ մասունքներով։

Բաւականն աւելի խաչեր եւ սուր-բերու մասունքներ ունին, որոց մէջ մէ-կէն աւելի (կ'հատ կարծեմ) կենաց փա-տի Սալմ ունին։ Այս կենաց փառքի մէ-կը որ յաճախ կ'աչահանգստի համար ուստաւորներուն կը հանուի, չիթի-իւր ընտիր գործ մըն է ոսկերչական, եւ յի-շատակ է Պղտիկ Արքայիսկոպոս Գարա-գոյեանին եւ ՌՄԿԸ Թուականը կը կրէ։

Վերոյիշեալ խաչերուն եւ մասունք-ներուն մէջէն յատուանէ գիտցանք որ են երեք հատ Սալմ-Մասունք Ս. Բարթո-ղիմէոս Առաքելոյն, Ս. Ռաֆայէլ, Ս. Ղա-կաս Աւետարանիչ, Նոյեան Տապան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, Ս. Վարապետ, Ս. Կարապետի Մասունք մը եւս՝ Էջմիածնայ Նաւրակ Արքայաժմ Նախկոպոսին յիշա-տակ մնացած, երկու Սալմ-Մասունք

Հոնիփոսայ Կուսին, Ս. Ստեփաննոս, Ս. Աղայան, Յովհան Ոսկերչեան, Ս. Մինաս, Գրիգոր Աստուածաբան, Բառա-ստեան Մանկուհի, Ս. Սարգիս, Երեք կտոր մասունք Ս. Յակոբ Մծնայ Հայրապե-տին, Ս. Մերկերիոս, Ս. Կղեմէս Հայ-րապետ, Ս. Նիկողայոս վկայ, Թողիկ Ճգնաւոր, Յովհաննէս Պարտիզակցի, եւ այլ խաչեր եւ մասունքներ, որոց ամե-նուն պահպանութիւնը եւ հսկողութիւնը 31 տարիներէ ի վեր յանձնուած է Տիրա-ցու Մինաս Յ. Շահապետին, որ զըպ-րութեան աստիճանով բաւականացած, ամենայն հաւատարմութեամբ անխափան կը շարունակէ լուսարարապետութեան պաշտօնը, որոն ի գնահատութիւն եւ ի քաջակրթութիւն՝ Ներսէս Պատրիարքին հրամանով, արտօնուած է լանջակիր ա-կանակուռ եւ գեղազարդ խաչ-նշան կրել տնական օրերուն եւ կիրակի օրերը։

Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՄԱՐԴԸ

Ա. Ռ. Ե. Ի. Տ. Ո. Ի. Ի. Ա. Ե. Խ. Ա. Զ. Ե. Ե.

Ամէն առաւօտ, կանուխ, խառնի զը-լան առջեւ կը տեսնէի զինքը, Յիւսէփն յիշուածին գիւղացի, երկայնահասակ, վախ-տարդուն մէկն էր Հաճի աղան։ Երած մեկած, մագաղաթէ զէմքին ամէնէն նը-չանաւոր մաքր կը կազմէր իւղոտ քիթը։ Կիսախուփ, պղծելի աչքեր ունէր, ո-րոնց աղաւթ կապտեղ կը սքողէր բո-ւրջի զոյգ մը սեւ ակնոցներու ետին։ Նեղկուկ ճակտին վրայ, տարիքի ու մտածմունքի խորշոմներ իրենց հորիզո-նական կաշտ գծերը քաշած էին։ Գրեթէ մեծկալ ֆէս մըն, որ երկայն, թու-մորթ ակնակներուն մինչեւ կէսը կ'ը-նէր լըծօրէն։

Ամառուան ամէնէն հեղձուցիչ տաքե-րուն, ինչպէս նաեւ ձմռան էն օստակա-լունը եղանակին՝ Հաճի աղան նոյն ըզ-գեսները կը կրէր անփոփոխ։ Չար-դուկուած կտուէ շապիկ մը՝ առանց փողկապի։ քառորդ դարու հնութիւնովը պարծենցող սեւ թուրիէ բաճկոնակ մը, որ, ժամանակի աւելի ընթացքին մէջ, նստարան, առգունած, գրեթէ գորշ ըս-պիտակի փոխուած էր։ վրայէն կը հազ-նելի թիւներուն եղբոր փեթեռած վեր-արկու, և անոր ալ վրայէն՝ անխի գոյնով, մինչեւ ծունգերը հասնող Բո-րաւ մը, անդ տեղ իւղի գորշ բիծերով պիտակուած։ Ճերմակ հասարակ կերպա-ւէ չիւնուած էր տարաբար, երկու զրպան-ները ամէն կարգի առարկաներով ուսու-ցիկ եւ ծունգերուն վրայ՝ ծնողութիւնը դո-յացած տեղը կորուստիւններով։ Իր ամ-բողջութիւնը մէջ՝ աղտոտած, ճմրթկած լաթիկ կտոր մը, որ չորացած արունքնե-րուն նիհարութիւնը մասնաւոր չեղտով մը ի յայտ կը բերէր։ Ոսկրուտ, երկայն ձեռքերը շարունակ կը գզօէին ձիթալը ամօղի կուտերով համրիլի մը հատիկները։

Ճամբան քաշած ատենը կը կոխէր տոտիկ տոտիկ, մըշիւն մը չիփոխուելու չափ զգոյշ, ու ստալապատիկն ջիղերը չցաւցնելու աստիճան խղճահար, մի եւ նոյն ատեն չթիւնէր ալ անընդհատ եւ ընդհատ, աղօթք մը մըմիջեւ պէս։

Աւետարական հրապարակին վրայ, իր ուղղամտութեան մասին մեծ համ-բաւ հանած էր Հաճի աղան։ վաճառա-կանները ու խանութները զինքը ձեռքի վրայ կը բռնէին։ Երբ հետեւէն երեւնար, քաղովով տոտիկ տոտիկ, մըշ-լին մը չիփոխուելու չափ զգոյշ, ու օսա-լապատիկն ջիղերը չցաւցնելու աստի-ճան խղճահար, խանութպանները կամայ մը իրարու կ'ընէին։ — Արդեօք մըշ-լին կուգայ կոր։

Հաճի աղան, որ բնիկ Ակնցի էր,

հինգ տարիէ ի վեր Պոլսի հաստատուած էր իր յանձնաւորաւոր։ Աղաւթը գնելու համար խանութ մը մտածին պէս, մեծ իրարանցում մը կը սկսէր պաշտօնական-րուն մէջ։ Մին աթոռ մը կը հրամցնէր, ուրիշ մը օտար կ'ապագայէր, երրորդ մըն ալ տանականներով կերպասի ծրարներ կը պարզէր անոր առջեւ, իր ամէնէն ոսկե-զօծ բացարձակութիւնները զործածելով՝ անոնց ամէն մէկին յատկութիւնները դո-ւաբանելու համար։ Հակառակ ջերմ ու անկեղծ թախանձանքներու, Հաճի աղան իրեն պէտք եղածին աւելին գնելու օո-վորութիւն չունէր, զի կ'ընէր թէ պարս-քէ կը վախնար։ Այս բարի մարդուն բնիկն զէջ խօսք մը խուռած չէր բնաւ։ Իր ամէնէն զգաղուած վարկեաններուն իսկ անպատճառ տող մը պիտի յիշէր Ա. Գրիգէն կամ Նարեկէն։ Տանականներով իր առջեւ պարզուած կերպասի ծրարները ընձած պահուն, Հաճի աղան բարձրաձայն կը յիշատակէր կրօնական հաստատունը, որոնց նուիրակն բառերը ո՛չ միայն զինքը ալ շուրջը գտնուողներն իսկ կը յուզէին։ Եւ քաղաքային շուկայէն չեն գիտեր ինչ մը կը փոխանցուէր մինչեւ անգամ անոնց ապրանքներուն, ա՛յն անշունչ ապրանքներուն՝ զոր Հաճի աղան զգուած էր որ ոսկրուտ, երկայն ձեռ-քերով...

Պօստ օտարագրելու սովորութիւն չու-նէր հաճի աղան։ պօստը՝ նոր ժամանակ-ներու մէջ հնարուած, օտանայական դրութիւն մըն էր իրեն համար։ Իրեն պէս աստուածամկան, մարդու մը խօսքը բաւական էր եւ վաճառականները այս մտօնն բնաւ առարկութիւն չունէին։ Ի-րենց տոմարներուն մէջ՝ հաճի աղան միշտ բացառութիւն կը կազմէր։

Պայմանաժամ խօսք ալ չէին ընէր իրեն։ Ամէն անգամ որ ապրանք մը դը-նելու ըլլար՝ պայմանաւորուած ինքը կ'որո-չէր — « Եթէ ուր (որ) Տէրը կամենայ՝ թարխէս Ա՛յ օր յետոյ կու վճարեմ »։ Եւ հազիւ երեսուն օր անցած՝ դրամը կը բերէր կուտար։ « Աղէկ պատուա՛ն » կ'ընէր ամէն մարդ։

Հաճի աղան տոկոսի դրութեան ալ հակառակ էր։ Իր կտորիւնով, ա՛յն մարդը որ տոկոս կ'առնէր՝ անդիլ աշխարհը, արքայութեան մէջ գործ չունէր։ — « Մինչի-տա թարխէս տոկոս չիմ աւեր ուր տոկոս տի տամ » կ'ընէր յաճախ։

Հաճի աղան գրասենյակը հուրթիւն մըն էր, կամ, ինչպէս շատ մը հուռ-թիւններ, նորութիւն մը։ Սնանկ խանա-մէջ անկերը պարտիկ անենակ մըն էր մեթ ու ցած, որուն ճակատը, մէկ կողմէն միւսը բազմոց մը փռուած էր՝ տեղական Գոթա՛նէ ծածկոցով, եւ սեն-եակին երկայնութեանը, նոյն կերպուսէ ծածկոցներով փառքներ փռուած էին յոթ հինգ հատ։ քաղմագին մէջ ծայրը, գետ-նին վրայ, կանանչ ներկուած աստուկ մը, որ թէ՛ գրասենյակի եւ թէ՛ դարակի կը ծառայէր։ վրան՝ յաճապակիէ զոյգ մը գեղեցիկ կարամար, որոնք միւս կա-րամարներուն աղբաւորութեան ու պարզու-թեան հետ հակապատկեր մը կը ձեւա-ցնէին։ Կաղաւարներուն ըզիկը աստի-փեռներէ գրիլ, եւ բաց կապտայտ տոտիկ տեսակէ գրի թուղթ, Բազմաթիւ պա-հարանի (easier) տեղ, պտտին վրայ ճերմակ ապրակներ դաժնուած էին կար-գաւ, թուղթերով օւռուցիկ, որոնց իւ-րաքանչիւրը կը կրէր անունը՝ ա՛յն քա-ղաքին ուրկէ նամակները օտարուած էին։ Սնանկին մէկ անկիւնը, կէս մէթ-րօ տրամագծով, խորանարդ, փանդոտած զրամարիկ մը, որուն վրայ երկաթեայ շերտակն ջիղերը չցաւցնելու աստի-ճան խղճահար, խանութպանները կամայ մը իրարու կ'ընէին։ — Արդեօք մըշ-լին կուգայ կոր։

Հաճի աղան, որ բնիկ Ակնցի էր,

ՄԵՏՆԱԶԵՆԱԿԱՆ ՀԱՅԱՆԵՆԻՏ
ԱՌՈՂՋԱՊԱՐԱՆԱՆ ԲԱԺԵՆ ՏՈՒՐԻՆ ԵՒ ՔԻՒՄԻՆԵՆՑ ՕԼՋԱՆԵՑԻՒՄ
Զգուշացանք միշտ մըն է ընդդէմ քուրա-
յի, քիմիայի, ՏԵՖԵՐԻՆԻ, կարմրաթորի, կապուս-
հազի, Բաժնիքի և այլնի։
Եւ վաճառք ամէն տեսակ միջոցներով։
Իւրաքանչիւր տուփի վրայ նշանակուած է
գործածութեան եղանակը։
Դիտարար կեդրոնացող՝ ՊՍՆ ՄԱՐԵՆԻ,
ԳՈՒՐԵՐԱՌԻՎ ՍՈՍՈՍԻՅԻ, ՖԱՊՈՒՐԻ ՌԵՒԻՒ-
ՆԻ, ՏԵԼԼԱՍՈՒՏԱ ԴԵՂԱՐԱՆԸ ԲԵՐԱ, ԵԼԻԱ
ԿԱՊՈՒՐԻ, ՂԱՄԹԻՄ, Գարաբաճի, ԹԻՆ 12,
Շապուղի դիմաց, ՊԱՍՏԱՐԵՆԻ ղեկավարը Պոլիս,
և Անգլիան Սրբազան Գեորգիանը Ի Գաւառ-
քէն։
Եւ ծախուի բոլոր դեղատեսակ մէջ։
Կ, Պոլիս և Անգլիան Գաւառ միակ դո-
ւանակ։
Մ. ՊԱՍՏԱՐԵՆԻ
Քուրա-ժուր, Գաւառ խան
Տուփի գինն է (Հարկեր փառա)։

ՄԱՆԻՆ ՄԵՆ ԴԵՂԱՐԱՆԸ
ԱՉԻՔԻ ՀԻՒՄԻՆԻՏԻՆԻՔ
ՏՈՒՐԻՆ ԱՂԻՔՈՒ ՍԵՐԱՆՈՒՄ
ԱՅՆԱՐԱՆՑ
Բերա, Մեծ փողոց 124, Լիւքսան-
այրիկի մօտ, Ամեն օր առտուան 3 քն
մինչեւ 8։
Ժամը 8 1/2 մինչեւ 10 քն կը առտուայ
հիւանդները Պոլիս, կամարէին զուլիսը
Մանի ղեկավարը։

ՀԱՌՈՒՍԻ ՄԵՆ ՄԵՐԱՆՈՒՄ
ԳՈՒՐԵՐԱՌԻՎ ՏԵՖԵՐԻՆ ԵՒ Գ. ԻՄԵՆԵՆԻՆ
Պոլիս Մեծ փողոց, Գործարհ Խմբ. Բէ- 30
և Կան Եւրոպայի շահարկի Բէ-
13, 15, 17, 19, 21, 23
Վերոգրեալ միջոցներուն մէջ
պատրաստուած է յանձնարարուած ու եղա-
նակին համաձայն ամէն տեսակ հաղուս-
ներու և կերպաներ կը գտնուին, որք
Եւրոպայի բերուած պատրաստ հաղուս-
ներէն և կերպաններէն քանակներն առ
հարկի համեմատութեամբ պակաս գնով
կը վաճառուին, Այդ վաճառատան տէրե-
րուն նպատակն է մրցել ի Պոլիս և ի Լա-
ւաթիմ վաճառուած հաղուսներուն ու կեր-
պաններուն հետ թէ՛ աճանութեամբ և
թէ՛ տեսակի աղտուածութեամբ։ Կը խնդ-
րուի արդոյ հասարակութենէն, որ նոյն
միջոցները ղրկելով անձամբ տեսնէ
ու հասկնայ վաճառուած նիւթերու աճան
գինն ու լաւ տեսակը։

ՊՈՒՍՏԱՆԻ ԵԱՆԻ
Դ-Ի-Բէ, Թիւնիքի Կոմ. Գաւառ, Պոլիս
Կոմ. Գաւառ Կոմ. Գաւառ, Պոլիս
ԶԵՂԵՆԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐ
Այս հաստատութիւնը, համալուար
իր երկարամեայ գոյութեամբ նիւթերու
ընտրութեամբ ամէն միջոց ձեռք առ-
ած է գոյացնելու իր յաճախորդները։
Մարտութիւն և կատարեալ ապա-
ւորութիւն։
Գարեջրի գաւառը Կոմ. Գաւառ, Գոր-
ծարհ Կոմ. Գաւառ, Պոլիս Կոմ. Գաւառ,
նիւթերու և աւաղանի գարեջրու-
նիւթերու ընտրութեամբ ԵՒ ՍՈՍՈՒՆԻՔԻ
պիտի տրուի այն անձին որ կարենայ ա-
պացոյցանալ թէ՛ հոն խմուած գարեջրու-
րը գերմանական կամ աւաղանի գարե-
ջրու մը աւելցողը՝ պիտի համա-
զուի։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅԵՐԱՆԻՏ»
ԹԵՐԹՈՒ «ՀԱՅԵՐԱՆԻՏ» (27)

Ա. ՄԱԹԻ
ՓՆՏՈՒՆ ԿԻՆԸ
ԺԵ
ՎԻՔՈՒՄԻՆԻՔ ՀՐԱՊԱՐԱՆԻ
Ամէն բարեկեցիկ կը ճանչնայ Վիք-
թուստի հրապարակը ուր կը կանգ-
նի ձիւնոր արձան մը որ ամէն ա-
տեն տեղեկին իտեղիւ երեցած է
մեղի։
Հոս էր որ պղտիկ ծաղկավա-
ճառուհին հաստատած էր իր խա-
նութիւն։
Այլ կողմը՝ Նոթա-Վամ-տէ-
Վիքթուստ փողոցէն ելլելու ատեն,
համալուար արձանին ճիշդ դիմա-
ցը կը նշարուէր գինեւաճառի բա-
ւական մուտք խանութ մը, որ Պա-
րոն Բուլիլին էր։
Խանութին դուռին քով մէկ
քառակուսի մեղր տարածութեամբ
խորշի մը մէջ հաստատուած էր
ծաղկավաճառուհին, իր ծաղիկնե-
րուն հետ։

Ի Ի Ն Ի Օ Ն
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱՆԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԵՄ ՀՐԴԵՂԻ, ՀԻՄՆԱԿ 1828

Հասարակութեան Գործունէութիւնը, Պոլիս, Գաւառ, Բէ- 15	
Դրամագումար	Քրանը 10,000,000
Պահեստի դրամ	» 4,650,000
Թղթապանակին մէջ	» 69,244,813
Հասոյթը 1892 տարւոյ	» 15,328,801
Վճարուած վնասը	» 176,000,000
Երաշխաւորութիւնը «Ինքն-Վի»	» 114,500,000

Ի Կ. Պոլիս, Ընկերութեան գրաստանը՝ ՕՍՄ. ԿԱՅՄ. ՊԱՆՔԱՆ։
Տեղեկութեան համար ղրկել առ Սիմոն Գալաթիան, մասնաւոր տնօրէն ի Կ
Պոլիս, Լաւթիմ, Գարաբաճի հրապարակը, Ենի-Պան, առաջին յարկ։

SOCIÉTÉ MUTUELLE FRANÇAISE
ՍՕՍԻԵՏԷ ՄԻԻԹԻԻԷԼ ՖՐԱՆՍԵԶ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱՆԱՆ ԳՈՒՐԱԳՐԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ
ԳՐԱՄԱԳԼԻՆՈՅ
Կեդրոն-Գաւառ Եւ Եւրոպայի Գաւառ, Լիւն (Ֆրանս) Բէ- 2
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱՆԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԻՆԻՔ 11,000,000 ՖՐԱՆԿ

ՆԱԽԱԿ. — Սոսիէթէ Միւթ-Էլ Ֆրանսէզ ընկերութիւնը, որ հաստա-
տուած է նպատակով համար փողը խնայողութեան, արագ զարգացում մը
ունեցած է։ Իր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ, եւ կամ պայմա-
նաժամին իսկ առաջ վերականգնել զարմագումարը։ Մուրհակներ կուտայ թէ՛
ի փոխարէն միակ վճարի մը եւ թէ՛ ամսական համեմատ վճարներով։ (Կարե-
ւի է ստորագրել ամսական մինչեւ մէկ ֆրանքէ սկսեալ)։
ԳՐԱՄԱԳԼԻՆԻՔ. — Սոսիէթէ Միւթ-Էլ Ֆրանսէզ ընկերութեան գոր-
ծառնութիւնը բազմաթիւ են, ինչպէս շարժական արժէքի եւ փոխ տրուած
զարմագումարի պահպանութիւնը, կորուստի զարմագումար մը վերականգ-
նութիւն։ Ժանկարն համար օժիտը, հանգստեան անտուկ ձեռութեան հա-
մար, ցկեանեւ եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառ-
նութիւնը որոշ նպատակն է խնայողութիւն։
Մանրամասն տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրութեան համար ղրկել առ
Պ. Երմէսի Կլաւիսի, ընդհանուր տնօրէն համայն Արեւելքի, Կ. Պոլիս Լա-
ւաթիմ Գարաբաճի հրապարակ Սրվաճը օղլու խան։
ՄԱՆՈՒՄ. — Գաւառներու մէջ գործակալութիւն ընել փափաքողը, ինչ-
պէս նաեւ միջնորդը պարտին վերոյիշեալ հասցէին ղրկել եւ երաշխաւորու-
թիւն ցոյց տալ։

GRAND BAZAR OTTOMAN
ԿՐԱՆ ՊԱԶԱՐ ՕԹՈՄԱՆ
Բ. Ա. ՔԱԼԻՆԻՔՈՍ
ՂԱԼԱԹԻՄ, ԹԻՒՆԷԼԻ ՀՐԱՊԱՐԱՆ
ՄԵՐԱՆՈՒՄ ՍՏԱՄՊՈՒՆԻ ԿՈՂՄԸ
21, Ֆրանսէզ Եւրոպայի, 21
Պ. Քալիսիքոս իր բազմաթիւ յաճախորդները գոհացնելու համար բացած է
վերոյիշեալ Պազար Օթոմանի վաճառատունը ի Լաւթիմ և որ Եւրոպայի ա-
մենէն համալուար գործարաններուն սպարանքներով ճոխացուցած է, բազմաթիւ
ընտիր նիւթերով, ինչպէս։
Մատամբոյ, ամբիքան, զանազան կերպաններ, կիներու եւ տղաներու
համար նուրբ կտաններ, իրիկ մարդու հագուստի համար կերպաններ։ Ամեն տե-
ւակ պատաններ։ Կան կարասիի համար կտաններ, քեթիթ, տամասէ եւ այլն
Մածկոց, սրբիչ, պատրաստ եւ կանգունով ֆանելա, վարագոյր, աթոռ, թիւ
չալ եւ այլն։ Եւրոպայի և Պոլիսի պէ-պէ- և Կոմ. Գաւառ, Պոլիս
Բոլոր այս ապրանքները մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը ծախուին՝ Ստամ-
պուլի մեծ միջնորդին քով։
ՈՐՈՇ ԵՒ ԶԱՓԱՆՈՐ ԳԻՆ

Պղտիկ սեղանի մը վրայ խառ-
նիխուռն դրուած էին եղանակին
բոլոր ծաղիկները, զորս ծաղիկներին
փայլուն ձեւքը կ'ընտրէր, մետա-
ղի թելերով կը կապէր, կը խառ-
նէր, և կը կազմէր այն զմայելի
պատկերներէն մին, զորս կը ծաղ-
կահիւսեն քանի մը վարկեանի մէջ
բարեկեցի ծաղկավաճառուհիները, և
որք կ'երթան յիշատակ մը, ու բոլոր
մը, սիրոյ երջում մը ու ձօն մը
տանիլ պաշտուած կնիք մը սրահը։
Այս արհեստը որ բան մը չկար-
ծուիլ այս օր շատ շահ էր բերէ,
հիմա որ նորաձեւութեան կարգն են
ծաղիկները ու կինը դիտէ թէ իր
խօսուն գէնքերն են ասոնք։
Շնորհ, զոյն, բոլոր, խորհրդա-
ւոր ու կախարդիչ լեզու, ծաղիկ-
ներուն ու կիներուն հասարակաց
յատկութիւններն են ասոնք, ինչ-
պէս նաեւ դիւրաբերութիւնը։
Սէրեր ու բոլոր, մեծ կիրքեր
ու դարձանային ժպիտներ, առաւօտ
մը միայն չեն ապրիր շատ անգամ։
Այսպէս ծաղկավաճառուհիներ
գործը կը յաջողին։ Իրաւ է որ
խանութի տէր չէր տակաւին բայց
իր խորը շատ սիրուն էր ու շատ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ
ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
A. H A S U. ՀԱՍՍ
ՂԱԼԱԹԻՄ, ՎՈՅՎԱՍԱ ՓՈՂՈՑ, ՆՈՐԱՏՈՒԿԱՆ ԽԱՆ, ԹԻՒՆ 6, 7, 8։

Մանկերու եւ աղջիկներու համար պատ-
րաստ ընտիր հագուստներ։ — Վիեննայի եւ
Պերլինի ջորաներ, ամէն մեծութեամբ, 6
զրուցնոցէն սկսեալ։ — Սեղանի եւ թէյի հա-
մար ամէն տեսակ սփռոցներ, վերականգ-
նաներ ձեռնակ եւ գունաւոր բուրդէ։ — Սըր-
բիչ, անձնոց, թաշկինակ, օձիք, փողպատ,
գունաւոր, հողմահար, վարագոյր, թիւ, գոգ-
նոցներ եւ այլն։
Վիեննայի վերջաւեր եւ Բէյր համա-
լուար գործարանին հոտաւէտ նիւթերը եւ
սպանները։
ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԻ ՓՈՐՈՐԱՐԱՆԱԿ
ՎԱՃԱՌԱՌՄ
ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳԻՆ
ՄԱՆ. — Արդոյ հասարակութեան կը խնդ-
րուի որ զան այցելեն մեր միջնորդները,
որպէսզի հասկնան գիներուն արտասովոր աճանքները։

VOLETE LA
ԵՐՐՈ-ՔԻՆԱ ՊԱՍԼԵՐԻ
Այս աղբիւրը ըմպելիին օգտակարութիւնը ամէն տեղ
ճանչցուած է արեւմտեան պատմութեան, զորսին տակաւ
թեան, աւերածիկի պակասութեան, քաղաքաւարութեան
թեան և բոլոր այն զանազան տակաւնութեանց դէմ, որք
արդիւնք են թիֆոյի, ինֆլուէնցայի նման կարգ մը հի-
ւանդութեանց։
Եւրոպայի ամենէն տակաւն գործը փորձած ըլ-
լալով զայն՝ ջերմապէս կը յանձնարարեն բոլոր յիշեալ
տակաւնութեանց դէմ։ Անորոշեալ և անմասն ըմպելի
մըն է, որ բոլոր քիմիան և երկաթ պարունակող պատ-
րաստութիւններէն ալ շատ աճան է։ Ամէն օր կեր-
ուելու համար առաջ գործածուելով իր պատշաճութեան և
ճաշիկի ըմպելի, թիֆոյի, ինֆլուէնցայի նման փոխան-
ցիկ հիւանդութեանց դէմ։
Կը գտնուի բոլոր գեղարարներու և գարեջրատեսնե-
րու մէջ։
Ընդհանուր գործակալ համայն Բուրքոյ, Պոլիս-
կարէն և արեւելք. Պ. ՎԻՔՈՐ ՇՆՈՒՐ
Եւ Պոլիս, Գաւառ խան

VOLETE LA
ԵՐՐՈ-ՔԻՆԱ ՊԱՍԼԵՐԻ
Այս աղբիւրը ըմպելիին օգտակարութիւնը ամէն տեղ
ճանչցուած է արեւմտեան պատմութեան, զորսին տակաւ
թեան, աւերածիկի պակասութեան, քաղաքաւարութեան
թեան և բոլոր այն զանազան տակաւնութեանց դէմ, որք
արդիւնք են թիֆոյի, ինֆլուէնցայի նման կարգ մը հի-
ւանդութեանց։
Եւրոպայի ամենէն տակաւն գործը փորձած ըլ-
լալով զայն՝ ջերմապէս կը յանձնարարեն բոլոր յիշեալ
տակաւնութեանց դէմ։ Անորոշեալ և անմասն ըմպելի
մըն է, որ բոլոր քիմիան և երկաթ պարունակող պատ-
րաստութիւններէն ալ շատ աճան է։ Ամէն օր կեր-
ուելու համար առաջ գործածուելով իր պատշաճութեան և
ճաշիկի ըմպելի, թիֆոյի, ինֆլուէնցայի նման փոխան-
ցիկ հիւանդութեանց դէմ։
Կը գտնուի բոլոր գեղարարներու և գարեջրատեսնե-
րու մէջ։
Ընդհանուր գործակալ համայն Բուրքոյ, Պոլիս-
կարէն և արեւելք. Պ. ՎԻՔՈՐ ՇՆՈՒՐ
Եւ Պոլիս, Գաւառ խան

ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԵՒ ԱՂԻՆԵՐՈՒ
ՄԻՄԻՔՈ ՊԱՀՁԷՊԱՆՈՂԼՈՒ
ԵՒ ԱՂԻՆԵՐՈՒ ՎԵՋ. ՍՈՒՆԻՔՈՒՆԻՆ
255, Բերքի Մեծ փողոց, Կալիս-Սերայի Կոմ. Գաւառ

Ծանփարարութեան վրայ կը պատրաստուին պատկերներ եւ փունջեր. — Վարձքով
կը զարգարէ սրահներ, թատրոններ, պարասրահներ։
Ծախմապակիէ պատկերներ, կեղծ ծաղիկներով եւ ամէն տեսակ ուղեւեցներով։
Ամէն տեսակ կողմեր։
Մարկի ամէն տեսակ հոնտեր, խառնի, թիւ, նապիս եւ այլն։
Ընդարձակ պարտէզ ի Գաւառիա, Հաճի Անիէտ փողոց, թիւ 35 եւ 281։
Ամէն տեսակ պտղատու եւ զարգարանքի ծառեր։ Ջերմոցի եւ պարտէզի ա-
մէն տեսակ տունկեր։ — Գամէլիթի, Ռոտոնտէնտոնի եւ վարդենիներու մշակու-
թիւնը ամեն մասնագիտութիւնն է։
Պարտէզի յատաճանք եւ յարգարում շատ գոհացողից պայմաններով։
Օտար տեղերէ եկած ապրանքները կը կատարուին մեծ ճշդութեամբ։
Գինները շատ չափաւոր են։ Կը բաւէ անգամ մը այցելել Բերքի վաճառատունը
համոզուելու համար։
Հեռագրական հասցէ՝ Պալիս-Կալիս, ծաղկավաճառ, Բերք։

Ս. խնդրէ ամէն բան ղրկել ա-
ռանց բան մը սորված ըլլալու և ժա-
մանակին, օգին, բուսող ծաղիկ-
ներուն, իր վարդ շուրթներուն վրայ
առաւանդող երգին համեմատ կը հի-
սուէր փունջը մատներուն տակ,
դրեթէ անգիտակցօրէն։
Բայց քանի մը ամիս ի վեր իր
ծաղկատի դէմքը մտահոգութեամբ
մը կ'ամպտուէր կարծես։
Ու դրացիները տեսած էին ատ,
և կատակաբանելով սիրահարի խօս-
քեր կ'ընէին իրեն։
— Ե՛ս սիրահարուած, կը պա-
տախտանէր ծիծաղկոտ, բայց կար-
մըրով, չէ՛, ճշմարիտ չէ, արդէն
ամուսնանալ չեմ ուզեր։
— Ի՞նչ կ'ըլլայ, կրնաս դարձեալ
չամուսնանալ, կ'ընէին իրեն։
— Այո՛, դիտեմ, բայց իմ գործս
չէ այդ։
Բայց երկու երեք օրէ ի վեր
յայտնի էր որոշապէս որ պզտիկ
աղջիկը տաքնայ մը անցնելու վը-
րայ էր։
(Եւրոպայի)